

Jaaroverzicht waarnemingen 2007-2013

Frank van Groen

Zwarte Roodstaart Na een winterse waarneming door Sander Hietkamp op 18 januari in het centrum van Amsterdam werd het eerste zingende exemplaar waargenomen op 7 april in de omgeving van Station Sloterdijk.

Paapje Het eerste Paapje diende zich aan op 19 april als raamslachtoffer in Ouderkerk aan de Amstel, maar overleefde gelukkig deze onfortuinlijke klap.

Zwartkop Vanaf 20 januari werd regelmatig een vrouwtje Zwartkop gezien in ZuiderAmstel. Het eerste zingende mannetje werd pas gehoord op 9 april, in het Koenenbos.

Fluiter Van Fluiter is de vroegste tweede voorjaarsdatum in de regio geëvenaard: 17 april, in het gebied De Hoge Dijk. Opvallend is dat deze in de regio schaarse soort later ook nog zingend werd gehoord in het Amstelpark en in het Amsterdamse Bos.

Tjiftjaf In 2013 werd de eerste datum verbeterd voor Tjiftjaf: 19 januari, een zingend exemplaar in de Osdorper Bovenpolder (was 4 februari). Na deze datum viel de strenge winter in en werd er pas voor het eerst weer zingende vogels gehoord op 5 maart (Centraal Station en Nieuwe Herengracht).

Buidelmees Van deze soort bleven de waarnemingen beperkt tot 1 exemplaar op 1 dag (15 april) in het Diemerpark.

Gebruikte afkortingen

AB	Alex Buhr	GB	G. Bobber	PhP	Philip Plenckers
ABos	Alex Bos	GvD	Guus van Duin	PM	Paul Marcus
AJ	Auke Jansen	HW	Henri Wals	PPB	Peter-Paul Boermans
AL	Amout Linckens	HWi	Heerco Wielinga	PT	Paul Tak
AvL	André van Loon	JA	Jelle Abma	RB	Rob Baars
AvS	August van Steensel	JLK	Jip Louwe Kooijmans	RBe	Ruurd Bennink
BvD	Berend van Dooren	JvB	Jan van Blanken	RBr	Ruud Brouwer
CK	Christian Kooij	JvdB	Joop van den Brink	RivD	Ricardo van Dijk
ED	Edial Dekker	JvdW	John van der Woude	RN	Rinus Nieuwstad
EdB	Ellen de Bruin	MM	Maarten Mooij	RR	Rutger Rotscheid
EG	Eldert Groenewoud	MS	Marianne Slot	RV	Ruud Vlek
EH	Erik Hölscher	MvdW	Marlies van der Weyden	SW	Steven Wytema
EV	Els Velzing	NA	Niels Aagaard	WP	William Price
FD	Ferry Dutscher	NH	Nico Hopman	WS	Will Schep
FR	Frank Roos	OW	Onno Wildschut	WvdS	Wim van der Schot
FvG	Frank van Groen	PBe	Patrick Bergkamp	WvdW	Willem van der Waal

In 2003 is de website waarneming.nl van start gegaan. Op deze site kunnen waarnemingen van planten en dieren worden ingevoerd. Het is tegenwoordig de populairste site om vogelwaarnemingen te registreren. Sinds 2007 wordt de waarnemingenrubriek in De Gierzwaluw op basis van ingevoerde waarnemingen op het Amsterdamse deel van waarneming.nl (adam.waarneming.nl) samengesteld. Eerder is in dit blad een overzicht verschenen van de ingevoerde waarnemingen uit de jaren 2010-2012 (Van Groen, 2013).

In dit artikel wordt de ontwikkeling van het aantal ingevoerde waarnemingen geschetst, een overzicht gegeven van de waarnemingen uit 2013 en wordt de periode 2007-2013 uitgelicht.

Grote Alexanderparkiet, Kalfjeslaan, 25 november 2013

Methode

Van elk jaar (1995 t/m 2012) is op 14 december 2013 een uitdraai uit de database van waarneming.nl gemaakt (via overzichten en waargenomen soorten). Van 2013 is een dergelijke uitdraai op 4 januari 2014 gemaakt. De gegevens van de verschillende jaren zijn met elkaar vergeleken. Ook is een uitdraai gemaakt van alle ooit in de regio in waarneming.nl ingevoerde soorten.

Omdat mensen achteraf nog waarnemingen kunnen invoeren of verwijderen is het mogelijk dat hier en daar de actuele gegevens in de database van waarneming.nl afwijken van de hier gepresenteerde gegevens.

Bruikbaarheid waarneming.nl

De in waarneming.nl ingevoerde vogelwaarnemingen zijn compleet genoeg om na te gaan welke soorten jaarlijks in de Amsterdamse regio worden vastgesteld. Alle gewone soorten worden regelmatig ingevoerd. Veel mensen voeren juist de meer ongewone soorten in. Een bijzondere waarneming kan tot vele vervolgwaaarnemingen leiden van bezoekende vogelaars. Hierbij wordt de kans op een goede bewijsfoto van een zeldzaamheid natuurlijk ook groter.

Het gebruik voor andere doeleinden van de waarnemingen kent nogal wat beperkingen. Zo zeggen de gegevens weinig over het relatieve voorkomen van soorten in de tijd en over gebieden. Door een enkele actieve waarnemer die vooral in één gebied opereert en veel waarnemingen invoert kan dat gebied vogelrijk lijken in relatie tot andere gebieden. Het afwezig zijn van een soort in een bepaald

FOTO: BRAM RIJSEK

Breedbekstrandloper, IJdoorn, 19 september 2006

Tabel 1. Soorten met alleen waarnemingen van voor 1995

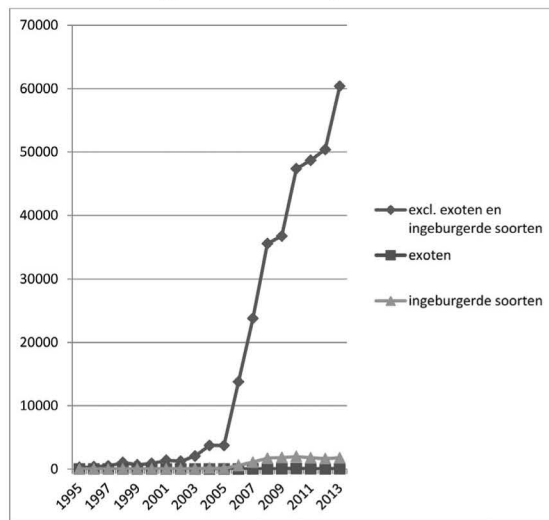
naam	eerste waarnemingsdatum	aantal ingevoerde waarnemingen
Stormvogeltje	17-10-1881	2
Arendbuizerd	12-12-1905	1
Klein Waterhoen	1-7-1951	1
Grote Trap	19-1-1985	1
Blonde Ruiter	12-11-1955	1
Amerikaanse Oeverloper	23-8-1980	1
Zeekoet	13-11-1911	2
Steppehoer	24-12-1964	1
Sneeuwuil	1-12-1806	1
Baardgrasmus	24-5-1948	1
Kleine Zwartkop	14-12-1980	1
Sperwergrasmus	5-8-1981	2
Rotskruiper	13-11-1989	173
Vale Lijster	24-4-1977	1
Noordse Nachtegaal	3-6-1971	29
Withalsvliegenvanger	5-5-1947	1
Witsluitbarmsijs	14-12-1990	10
Indigogors	10-3-1989	26
Bruinkopgors	6-7-1963	1
Grauwe Gors	7-4-1937	2

FOTO: LAMMERT VAN DER VEEN

Rotskruiper, Buitenveldert, 1 december 1989

Grafiek 1a. Aantal opgevoerde waarnemingen 1995-2013

gebied wordt niet vastgesteld. Zogenaamde nulwaarnemingen ontbreken.

Er zijn mensen die elke vogel die ze zien invoeren. Het andere uiterste wordt gevormd door mensen die incidenteel de regio Amsterdam bezoeken om een zeldzaamheid te scoren en alleen die waarneming invoeren. Daartussen bevindt zich een groep waarnemers die vooral leuke en gedenkwaardige waarnemingen invoert. Het gaat dan onder meer om bijzondere soorten, grote aantallen, opmerkelijke data en opmerkelijk waarnemingsplaatsen. Sommige mensen gebruiken de site als een persoonlijke streeplijst. Bij dergelijke invoer blijft het aantal van een soort dan vaak standaard op '1'staan, ook van vrijwel altijd in groepen voorkomende vogels.

Vanwege al deze beperkingen is waarneming.nl ongeschikt om de toe- of afname van soorten op het spoor te komen. Hiervoor zijn systematische tellingen onontbeerlijk. De gegevens van waarneming.nl kunnen voor dat doel hooguit aanvullend zijn. Zo worden ze bijvoorbeeld gebruikt bij schattingen van aantallen ten behoeve van de Vogelatlas. Omdat veel waarnemers geneigd zijn de wat minder algemene soorten in te voeren zijn de gegevens redelijk goed bruikbaar om een overzicht te krijgen van de verspreiding van dergelijke soorten.

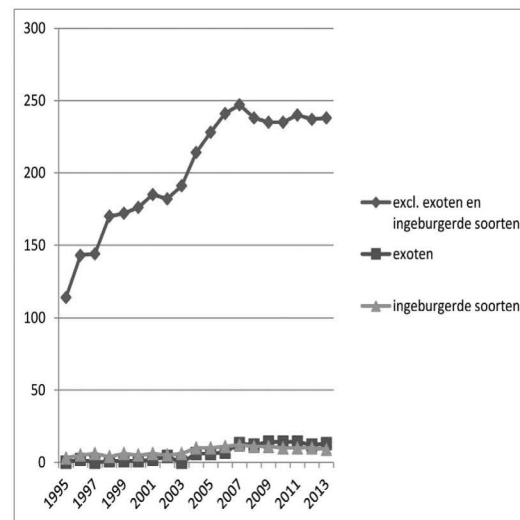
Ontwikkeling aantal waarnemingen en soorten

In Grafiek 1a en 1b wordt het aantal in de Amsterdamse regio ingevoerde waarnemingen en soorten van 1995 t/m 2013 weergegeven. In 2003, het startjaar van waarneming.nl, komt het aantal ingevoerde waarnemingen in de Amsterdamse regio voor het eerst boven de 2000 uit. In 2006 worden al meer dan 10.000 waarnemingen ingevoerd. Vervolgens neemt het aantal inge-

voerde waarnemingen in 2007 snel toe tot ruim boven de 20.000. In dat jaar is de VWGA bij haar leden actief gaan promoten om waarnemingen via waarneming.nl in te voeren ten behoeve van het samenstellen van de waarnemingenrubriek in De Gierzwaluw (Altenburg, 2007). Ook na 2007 is het jaarlijkse aantal waarnemingen blijven stijgen om in 2013 voor het eerst boven de 60.000 uit te komen.

Het aantal ingevoerde soorten is toegenomen van 117 in 1995 tot 244 in 2005. Daarna schommelt dit aantal op een gemiddeld niveau van 262 soorten. Exclusief ingeburgerde soorten en exoten ging het om gemiddeld 239 soorten. In de periode 1995-2013 zijn van 59 soorten in

Grafiek 1b. Aantal opgevoerde soorten 1995-2013

Tabel 2. Soorten die niet in elk jaar werden vastgesteld in de periode 2007-2013

naam \ jaar	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Sneeuwganzen	1		17				
Dwergganzen	1	2	45	20		6	
Eider			2	3			3
Zwarte Zee-eend	23	1					
Grote Zee-eend	32	2				9	31
IJseend	8	2			107		
Amerikaanse Smient*		180	4				
Siberische Taling*						1	
Parelduiker	7				3	1	
IJsdruiker	1						
Noordse Stormvogel	5						
Noordse Pijlstormvogel					1		
Vaal Stormvogeltje	1				4		
Jan-van-gent		1			1		1
Woudaap	1		1		6		
Ralreiger*	30						
Koereiger	2	1	20		6		
Zwarte Ibis					2	118	5
Flamingo	1				138		
Roodhalsfuut	24	10	2	1			31
Rode Wouw		7	3	7	17	6	9
Vale Gier*				1			
Steppekiekendief**			1		2		
Grauwe Kiekendief		2	1		2		13
Roodpootvalk	6	48	2				
Porseleinhoen	1			2		1	1
Kleinst Waterhoen		7					
Kwartelkoning	7			45		9	
Steltkluit			3	3	17	20	10
Griel					1		
Strandplevier	9		2			2	2
Morinelplevier				1		1	
Gestreepte Strandloper					20		77
Breedbekstrandloper			1	31			
Poelsnip*		2					
Poelruiter	1	1	210	37			58
Grauwe Franjepoot	1		1	2		37	
Rosse Franjepoot	11	2		8	1		1
Middelste Jager	37				1	1	
Kleinste Jager	4			1	1	15	1
Grote Jager	6					3	1
Vorkstaartmeeuw	4					10	
Drieteenmeeuw	29	1		3	1	9	2
Kleine Burgemeester		161		201		17	
Grote Burgemeester	12	38				361	56
Dwergsterne	2		3		5	2	4

alle jaren waarnemingen ingevoerd, van 34 soorten slechts in één jaar.

In het totaal staan van 334 vogelsoorten waarnemingen uit de Amsterdamse regio in waarneming.nl, exclusief exoten en ingeburgerde soorten. In de 19 jaren waarvan gegevens zijn bekeken zijn van 315 soorten waarnemingen ingevoerd. Van twintig soorten zijn er alleen waarnemingen voor 1995 (zie Tabel 1). Hiervan is Rotskruiper met 173 waarnemingen het meest ingevoerd. Twaalf van deze soorten zijn vertegenwoordigd met slechts één waarneming.

Ingeburgerde soorten en exoten

Twaalf soorten worden als ingeburgerd beschouwd omdat ze zich met succes in het wild voortplanten in onze contreien. Het gaat om Heilige Ibis, Chileense Flamingo, Zwarte Zwaan, Indische Gans, Kleine Canadese Gans, Nijlgans, Mandarijneend, Rosse Stekelstaart, Fazant, Stadsduif, Halsbandparkiet en Grote Alexanderparkiet.

Het aantal exoten waarvan waarnemingen zijn ingevoerd bedraagt 41. Het betreft ontsnapte vogels uit kooien en waterwildcollecties. Hiervan werden 18 soorten in slechts één jaar gemeld. Carolina-eend werd in 11 jaren gemeld, op de voet gevolgd door Valkparkiet (10 jaren).

Beoordeelsoorten in 2013

Waarnemingen van zeldzame vogels worden in Nederland beoordeeld door de Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna (CDNA). Dergelijke soorten worden beoordeelsoorten genoemd. Soorten die algemener worden kunnen van de lijst van beoordeelsoorten worden afgevoerd. Andersom kunnen

voormalige redelijk talrijke soorten door afname beoordeelsoort worden.

In 2013 zijn van vier beoordeelsoorten waarnemingen ingevoerd. Het gaat om Eleonara's Valk (2 ingevoerde waarnemingen), Roodkeelstrandloper (1), Iberische Tijftjaf (230) en Grote Kruisbek (2).

De claim van een Roodkeelstrandloper in Polder IJdoorn op 25 juli is niet aanvaard door de CDNA. De waarneming van een overvliegende Eleonara's Valk op de Vijfhoek op 7 oktober is waarschijnlijk onvoldoende gedocumenteerd en nog in roulatie bij de CDNA. Een Iberische Tijftjaf verbleef langdurig in het Sloterpark en is door veel mensen gezien en gehoord. Van deze vogel zijn foto's en geluidsopnames gemaakt. Naar verwachting zal dit geval aanvaard worden door de CDNA.

Van de waarneming van een overvliegende Grote Kruisbek op de Vijfhoek op 24 oktober is een geluidsopname gemaakt, waardoor dit geval inmiddels aanvaard is door de CDNA. Daarmee zal Grote Kruisbek waarschijnlijk de enige nieuwe soort zijn voor in de Amsterdamse regio in 2013. Hiermee komt het aantal soorten op de Amsterdamse Lijst op 332.

Het jaar 2013

In het totaal zijn in het jaar 2013 van 261 vogelsoorten waarnemingen ingevoerd. Van 226 van de 261 soorten zijn ook foto's gemaakt. Hiermee is 2013 een gemiddeld jaar. Als we exoten, ingeburgerde soorten en (waarschijnlijk) niet aanvaarde gevallen van beoordeelsoorten (Eleonara's Valk en Roodkeelstrandloper) buiten beschouwing laten gaat het om

naam \ jaar	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Lachstern	1	2		1	1		
Witwangstern	3	45					
Witvleugelstern	11		1	1	3	15	6
Grote Stern		2	3	2	1	4	6
Noordse Stern	9	2		6	4	3	3
Alk			1				
Kleine Alk	23				9		
Zomertortel	7	8	3	3		2	1
Oehoe			3	12	1		
Bijeneter	1		1				
Hop	1		3	28	49		
Draaihals	7	2		4	12	4	2
Wielewaal		7	2	3	6	6	6
Grauwe Klauwier		3		3			28
Kleine Klapekster*						75	
Klapekster	14	24		6	58	6	1
Bonte Kraai		2			2		
Raaf	2	2	1		1	2	4
Kuifmees			1				15
Glanskop			1	2	1		
Strandleeuwerik	22						
Cetti's Zanger			76	142	185	61	48
Pallas' Boszanger	3		1				
Fluiter	5	3		1	13	2	13
Iberische Tijftjaf*	123						230
Krekelzanger*						215	
Waterrietzanger				3			
Grote Karekiet	67	15	2		2	49	
Taigaboomkruiper		1			1		
Roze Spreeuw		2					
Kleine Vliegenvanger		1					1
Woestijntapuit*			8				
Engelse Kwikstaart	3				2	2	24
Noordse Kwikstaart		16		22	1	1	2
Grote Pieper	3		2			2	
Duinpieper	1	1	7	1	1		1
Roodkeelpieper				1		1	
Europese Kanarie	5	1	1		1		1
Frater	2	6	1	1			
Grote Kruisbek*							2
Roodmus			1	8		6	1
Ijsgors		2		1	1	2	2
Ortolaan		1					
aantal soorten	49	40	37	37	42	39	39

* beoordeelsoort CDNA

* beoordeelsoort tot 2011

236 soorten. De meest ingevoerde soort in 2013 is Buizerd met 1703 waarnemingen, gevolgd door Meerkoet (1266), Krakeend (1070), Grote Zilverreiger (1021) en Kokmeeuw (983). De meest ingevoerde ingeburgerde soort is Halsbandparkiet (660), gevolgd door Nijlgans (585).

Van 15 soorten werd in 2013 maar één waarneming ingevoerd. Het betreft Witoogend, Roodkeel-duiker, Jan-van-gent, Zwarte Ooievaar, Porseleinhoen, Rosse Franjepoot, Kleinste Jager, Grote Jager, Zomertortel, Klapekster, Kleine Vliegenvanger, Duinpieper, Europese Kanarie, Roodmus en Geelgors. Van deze soorten is alleen van Witoogend ook een foto geüpload.

Het moge duidelijk zijn dat het aantal ingevoerde waarnemingen niets zegt over de relatieve talrijkheid van de verschillende soorten. Sommige soorten zijn duidelijk populairder om door te geven dan andere. Er zijn immers veel meer Merels en Spreeuwen dan Grote Zilverreigers en Buizerds.

In 2013 werden 89 soorten waargenomen die niet in alle jaren sinds 2007 zijn gemeld (zie ook Tabel 2). Van deze groep waren soorten met meer dan tien ingevoerde waarnemingen: Grote Zee-eend (31), Roodhalsfuut (31), Grauwe Kiekendief (13), Steltkluut (10), Gestreepte Strandloper (77), Poelruiter (58), Grote Burgemeester (56), Grauwe Klauwier (28), Kuifmees (15), Cetti's Zanger (48), Fluiter (13), Iberische Tjiftjaf (230) en Engelse Kwikstaart (24).

De periode 2007-2013

In de jaren 2007-2013 zijn van 198 soorten in elk jaar waarnemingen in de Amsterdamse regio ingevoerd. In Tabel 2 is van de 89 soorten die in deze periode niet elk jaar werden waargenomen per jaar het aantal ingevoerde waarnemingen terug te vinden en of het een beoordeelsoort betreft.

Het jaar 2007 was met 49 soorten voor deze relatief zeldzame soorten het beste jaar (39 in 2013). Elf van deze 89 soorten betreffen beoordeelsoorten. Het gaat om Amerikaanse Smient, Siberische Taling, Ralreiger, Vale Gier, Steppekiekendief, Poelsnip, Kleine Klapekster, Iberische Tjiftjaf, Krekeltzanger, Woestijntapuit en Grote Kruisbek. De waarnemingen van Steppekiekendief werden alleen tot 2011 beoordeeld door de CDNA.

Populaire vogels die veel Amsterdamse vogelaars zich waarschijnlijk nog wel kunnen herinneren zijn twee Flamingo's op de Kinseldam in 2011, twee Amerikaanse Smienten in 2008 (Kinselmeer en Middelpolder), IJseend op de Slotterplas in 2011, Poelruiter in 2009 in de Osdorper Binnenpolder, waarnemingen van Kleine Burgemeester in 2008 en 2010, de Grote Burgemeester van de Plesmanlaan (2012 met uitloop in 2013), Krekeltzanger in het Flevopark in 2011, waarnemingen van Iberische Tjiftjaf (2007 op de Vijfhoek en 2013 in Slotterpark) en tot slot de Kleine Klapekster in het Sciencepark in 2012.

Het top-10 lijstje van meest ingevoerde soorten per jaar voor de periode 2007-2013 staat in Tabel 3. In alle jaren staat Buizerd bovenaan. Deze soort mag zich verheugen in een continu stijgend aantal waarnemingen. In de periode 2007-2013 zijn twintig soorten in de top-10 doorgedrongen. Alleen Blauwe Reiger, Buizerd, Kokmeeuw en Krakeend staan in al deze jaren in de top-10. Meerkoet haalde zes keer de top-10 en Kuifeend en Slechtvalk vijf keer. Aalscholver, Dodaars, Grote Zilverreiger, Kauw, Koolmees en Sperwer wisten maar één keer de top-10 te bereiken.

Negen van de twaalf ingeburgerde soorten zijn sinds 2007 elk jaar waargenomen; Rosse Stekelstaart werd alleen in 2013 niet waargenomen. Chileense Flamingo werd in deze periode alleen in 2007 waargenomen. Heilige Ibis werd in drie jaren waargenomen (2007-2009). De soort broedde in die tijd in Botshol.

FOTO: ROBERT HEEMSKERK

Ralreiger, Diemen, 23 juni 2007

Tabel 3. Top-10 meest ingevoerde vogelsoorten per jaar, periode 2007-2013 (N= aantal waarnemingen)

2007		2008		2009		2010	
soort	N	soort	N	soort	N	soort	N
Buizerd	513	Buizerd	789	Buizerd	1254	Buizerd	1291
Slechtvalk	440	Slechtvalk	601	Krakeend	654	Kokmeeuw	1023
IJsvogel	437	Meerkoet	584	Meerkoet	646	Meerkoet	965
Blauwe Reiger	436	Blauwe Reiger	574	Grauwe Gans	620	Zwarte Kraai	839
Dodaars	406	Krakeend	569	Kokmeeuw	579	Koolmees	827
Sperwer	358	Kokmeeuw	561	Slechtvalk	577	Merel	822
Aalscholver	332	IJsvogel	533	Grutto	550	Ekster	784
Krakeend	322	Grutto	520	Blauwe Reiger	545	Kuifeend	755
Kokmeeuw	318	Grauwe Gans	512	Zwarte Kraai	539	Blauwe Reiger	752
Grutto	314	Kauw	495	Kuifeend	529	Krakeend	748

2011		2012		2013	
soort	N	soort	N	soort	N
Buizerd	1374	Buizerd	1379	Buizerd	1703
Meerkoet	997	Meerkoet	925	Meerkoet	1266
Kokmeeuw	906	Krakeend	919	Krakeend	1070
Ekster	864	Slechtvalk	840	Grote Zilverreiger	1021
Blauwe Reiger	852	Kokmeeuw	829	Kokmeeuw	983
Krakeend	828	Kuifeend	794	Kuifeend	976
Kuifeend	760	Blauwe Reiger	777	Slechtvalk	975
Merel	743	Merel	737	Blauwe Reiger	959
Wilde Eend	741	Grauwe Gans	718	Wilde Eend	924
Zwarte Kraai	730	Wilde Eend	712	Merel	894

Dankwoord

Zonder het vastleggen van vogelwaarnemingen in de centrale database waarneming.nl zou dit overzicht niet mogelijk zijn geweest. Dank dus aan alle waarnemers en natuurlijk aan de beheerders van de site. Bij deze wil ik ook onze regionale admins Ruud Altenburg, Ellen de Bruin en Vincent Hart bedanken voor de kwaliteitsbewaking.

Literatuur

Altenburg, R. 2007. Waarnemingen via waarneming.nl. De Gierzwaluw jg. 45 (1): 16-17.
Van Groen, F.M. 2013. Jaaroverzicht waarnemingen 2010-2012. De Gierzwaluw jg. 51 (1): 13-18.